

שילוח הקן פרק שנים עשר חולין

קמ.

עין משפט נר מצוה

מז א מיי פ"ג מהל
שמיטה ה"י יא
טו"ע י"ד סי' רנב סעיף
ז:
מז ב מיי ס"ה ט
טו"ע ט"ז סעיף ז:

הגהות מהר"ב הגשבור

[א] בנש' דמלרע ובעבור
עליו נעשה. כי מיי פ"א
מהלכות טומאת צרעת ה"י
ז: [ב] שם אלף נשמיטה
ו'י אלף לשלוח ו'י
לפירוש שהלפיו ו'י
הכל כמל' עסקין בעוף
שהג' ו'י. על כל זה
כ"ן מיי פ"א ס"ה ז'
ח' ו'ע"ש במ"ל ה"י א':
[ג] תוס' ד"ה למעטין ו'י
ו'ע"ש ו'י. כי ע"י שער
המלך פ"ד מהל' ג'ושון
סוף ה"י ג':

לעזי רש"י קוק"א [קוק"א]. קוק"ה.

מוסף רש"י

לרבות שחורות מצורע.
אשר נכחה הוא (קדושין
ז). דבר הלמד מענינו.
דבר טמא שאין מפורש
בו צמח מדבר, הו
למוד מן הענין, פרשה
שנכתב בה צמח הענין
מימי (לע"ל קס"ז) אם אי
אמה יודע צמח הכמו
מבדל, לא למד מפרשה
שכמו זה ולפי הפרשה
הוא נכתב אלף (סנהדרין
ז). למ"ד טרפה חיה.
לע"ל (ז): אמרו לו
ואלא הכנה מתקומת
שמיטת ושלש שנים (לע"ל
ז). טרפה אינה
חיה. אין קופה לזכות
(שם). מכשיר ומכפר
בפנים. מכשיר צנפים
אשם מלרע (קדושין ז).
בריות בה). מכפר צנפים
כל הקרבעות (קדושין שם)
מטאות ואשמות (בריות
שם). מכשיר ומכפר
בחוץ. מכשיר בחוק,
לפני מלרע (בריות שם)
מכשיר בחוק הן שהי
חוק לעיר עשית מזה
ולכשיר את המלרע
לכא צמחה (קדושין שם)
וחק לעיר עשית מזה
ועלה ערופה (בריות
שם). בפנים עשה בו
מכשיר כמכפר. לא חק
בין אשם מלרע לשאר
אשמות (שם ושם). אף כו'
בחוץ עשה בו מכשיר.
לפני מלרע דלסורין
בהייה מחיס, כמכפר.
כשעיר המשתלח ועלה
ערופה (בריות שם).
ובערת הרע מקרבך.
מזה על כל הפועל
בחיוב מזה להציל ל"ד
כדי לנער רשעים משלח
(לע"ל קט"ז).

שיטה מקובצת

[א] רב פפא אמר לצפרים
שהחליפין בעבודת כוכבים
דכתיב ויהי כצ"ל:

מדרשות מחיות נפקא. תימה הא דרשינן מיניה שחיין ראשי
אזרים וליכא למימר דה"ק דטרפה ידעינן מכל שכן
דמחוסר אבר דלמעטין מחיות דאכתי אימא דקרא למעטין טרפה
אתא ולא למחוסר אבר וע"ק דקאמר הניחא למ"ד טרפה חיה דמשמע
לדידיה לא ממעטין טרפה מחיות
ובפ"ק דע"ז (דף ה'): אמרינן מניין
למחוסר אבר שאסור לזני נח שנאמר
מכל החי אמרה תורה הגב צמחה
שחיין ראשי אזרים שלה ופריך והא
מצעי ליה למעטין טרפה טרפה
מלהחיות זרע נפקא הניחא למ"ד
טרפה אינה יולדת אלף למאן דאמר
טרפה יולדת כו' אלמא ממעט טרפה
מקרא דמכל החי אפילו למ"ד טרפה
חיה דלמ"ד דיוולדת כ"ש דחיה דאפילו
למ"ד דחיה מני סבר דאינה יולדת
דמשמע צאלו טרפות (לע"ל דף טו):
ומשמע נמי התם דליכא לאוקומי קרא
אחריויהו וי"ל דהתם דלקיים העולם
אין סברא למעט מחוסר אבר אלף
טרפה דאע"ג דחיה אינה חיה זמן
מרוצה אבל הכל איכא לאוקומי
אחריויהו ולמ"ד טרפה חיה לא
מסתדר למעט מיניה טרפה כיון
דאיכא לאוקומי אמוסר אבר או
שמא יש לחלק בין חי לחיות:

למעטין צפרי עיר הנדחת.
תימה הא נמי נפקא
מדתנא דצי רבי ישמעאל דכיון
שאסורים צמחה לא קרינן ציה
ממשקה ישראל ואפשר דלא ממעטין
ממשקה ישראל אלף דומיא דערלה
וכלא הכרס שלף היה להם שעת
הכוסר כלאמר פ"ק דמנחות (דף ז').
והילכך אפילו לכפרה מותרות דאי
משום הנאה מלות לאו ליהנות ניתנו
ז' וז"ע צמחת עיר הנדחת אם
עבר והקדישה והקריבה אם הוא
קרנן כשר כיון דלשפרה קיימת:
שלא יזווג לה אחר. ז"ע היאך
משמע זה מותרות וא"ת
ומיות ל"ל וי"ל דרצה ס' ורצ נתמן ז'ר
יחוק לא פליגי אהדי ותרי מיעוטי
חד למר וחד למר:

לצפרים שהחליפין בעבודה
וזה. כאן נמי ז"ל
לכפרה כשרות דלכ"כ מופק ליה
מדתני דצי רבי ישמעאל ומשום הכי
נקט שהחליפס צעזעה וזה אבל
צפרים הנעבדים פשיטא דלסורין
דאין ראויין לכפרה:
הכי

הכא נמי תקח לך ולא לכלביך והיכא איתמר דרב כהנא אהא דתניא
"אם טרפה חייב בשילוח פטור משילוח מנא הני מילי
אמר רב כהנא דאמר קרא תקח לך ולא לכלביך" וזהו הקיש אם טרפה
לאפרוחים מה אפרוחים טרפות פטור משילוח אף אם טרפה נמי פטור משלח
אם

דהא משלח פשיטא דשל עיר הנדחת לאו צר שילוח הוא דלא אמרה תורה שלח לתקלה דמנאן
עיר הנדחת אסור ואם ישלחנה יהיו בני אדם דנין אותה לאחר זמן: אלף בשחוט. אפילו היאך דשחטה היא ולא אכלי לה ויכול לשורפה
אחר שחטה לא תיתי מעיר הנדחת: רבא אמר. להכי אתי טהורות שלא יזווג לה אחרת שאם צא לידו מלרע אחר לאחר שיעבר
את זה לא יאמר הכהן הבא אחרת חוונה להכי משמע טהורות מכלל דאיכא אסורות ומאי ניהו הנשארת
דמלרע: ולמאי. צמית לה דמלרע: אי לשחטה הא צמית שילוח. משום מלרע קמא ופשיטא דלסור: אלף לשילוח. ומיפוק ליה לשילוח
דמלרע: וטוהרות למעטין ולקמן מן העווד כוכבים צמית עבודה וזה שמכר לו: ולמאי. קצעי לה
דמצעי קרא למיסרה: אי לשילוח. פשיטא דלסור: צר קטלא הוא. ופשיטא דאינו ראוי לשלוח ולא לשחטה דהא דינו כצקליה: אלף
לשחטה. דאי משום הרע הרי מצוער מן העולם הוא: ס' רבי אליעזר מייבד לשלח. אע"פ שאין הביצים שלו הואיל ומנהגו
צכך ששוכן על ביצים אחרים ועוף טהור הוא ולא זהו שקורין קוק"א: קורא זכר. אבל נקצה אפילו רבנן מודו דמפרש
בגמרא [ע"ז] טעמא דרבי אליעזר: אם טרפה. אמן של אפרוחים טרפה חייב לשלח אבל אפרוחים טרפות אינו חייב לשלח את האם:
א"כ

ובענפיהו ידורן צפרי שמיא צפרי שמיא
איקרו צפרי סתמא לא איקרו ת"ש ככל
צפור טהורה מכלל דאיכא טמאה לא מכלל
דאיכא אסורה מאי היא אי טרפה בהדיא
כתיב ואי בשחוטמה דמצורע מסיפא דקרא
נפקא וזהו אשר לא תאכלו מהם (לרבות
שחוטמת מצורע לעולם בשחוטמה דמצורע
או ולעבור עליו בעשה ובלא תעשה ולוקמה
בטרפה ולעבור עליו בעשה ולא תעשה
דבר הלמד מענינו ובענינא דשחוטמה כתיב
ת"ש שתי צפרים חיות מאי חיות לאו
בפוך לא מאי חיות שחיין ראשי אברים
שלחן ת"ש מסיפא מהורות ס' מכלל דאיכא
טמאות לא מכלל דאיכא טרפות טרפות
מחיות נפקא הניחא למאן דאמר טרפה
חיה אלא למ"ד טרפה אינה חיה מאי איכא
למימר ועוד בין למ"ד טרפה חיה בין למ"ד
אינה חיה מדתנא דבי ר' ישמעאל נפקא
ומכפר בפנים ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ
מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו
מכשיר כמכפר אף מכשיר ומכפר האמור
בחוץ עשה בו מכשיר כמכפר אלא אמר רב
נחמן בר יצחק למעוטי צפורי עיר הנדחת
למאי אי לשילוח ס' לא אמרה תורה שלח
לתקלה ג' אלא לשחטה רבא אמר למעוטי
שלא לזווג לה אחרת קודם שחוחיה למאי אי
לשחטה הא בעינא שילוח אלא לשילוח רב
פפא אמר לצפרים ס' שהחליפו ס' (בצפורי)
עבודה וזה דכתיב והיית חרם כמוהו
כל מה שאתה מהייה הימנו כמוהו למאי
אי לשילוח לא אמרה תורה שלח לתקלה
אלא לשחטה רבינא אמר הכא במאי
עסקינן בעוף שהרג את הנפש היכי דמי
ס' אי הגמר דינא בר קטלא הוא אלא קודם
גמר דינא ולמאי אי לשילוח בעי לאתויי
לבי דינא וקיומי ובערת הרע מקרבך אלא
לשחטה: עוף טמא רובץ על ביצי עוף
טהור: בשלמא עוף טמא רובץ על ביצי
טהור בעינן צפור וליכא אלא עוף טהור
רובץ על ביצי עוף טמא הא צפור הוא
כדאמר רב כהנא תקח לך ולא לכלביך

הכא נמי תקח לך ולא לכלביך והיכא איתמר דרב כהנא אהא דתניא
"אם טרפה חייב בשילוח פטור משילוח מנא הני מילי
אמר רב כהנא דאמר קרא תקח לך ולא לכלביך" וזהו הקיש אם טרפה
לאפרוחים מה אפרוחים טרפות פטור משילוח אף אם טרפה נמי פטור משלח
אם
דהא משלח פשיטא דשל עיר הנדחת לאו צר שילוח הוא דלא אמרה תורה שלח לתקלה דמנאן
עיר הנדחת אסור ואם ישלחנה יהיו בני אדם דנין אותה לאחר זמן: אלף בשחוט. אפילו היאך דשחטה היא ולא אכלי לה ויכול לשורפה
אחר שחטה לא תיתי מעיר הנדחת: רבא אמר. להכי אתי טהורות שלא יזווג לה אחרת שאם צא לידו מלרע אחר לאחר שיעבר
את זה לא יאמר הכהן הבא אחרת חוונה להכי משמע טהורות מכלל דאיכא אסורות ומאי ניהו הנשארת
דמלרע: ולמאי. צמית לה דמלרע: אי לשחטה הא צמית שילוח. משום מלרע קמא ופשיטא דלסור: אלף לשילוח. ומיפוק ליה לשילוח
דמלרע: וטוהרות למעטין ולקמן מן העווד כוכבים צמית עבודה וזה שמכר לו: ולמאי. קצעי לה
דמצעי קרא למיסרה: אי לשילוח. פשיטא דלסור: צר קטלא הוא. ופשיטא דאינו ראוי לשלוח ולא לשחטה דהא דינו כצקליה: אלף
לשחטה. דאי משום הרע הרי מצוער מן העולם הוא: ס' רבי אליעזר מייבד לשלח. אע"פ שאין הביצים שלו הואיל ומנהגו
צכך ששוכן על ביצים אחרים ועוף טהור הוא ולא זהו שקורין קוק"א: קורא זכר. אבל נקצה אפילו רבנן מודו דמפרש
בגמרא [ע"ז] טעמא דרבי אליעזר: אם טרפה. אמן של אפרוחים טרפה חייב לשלח אבל אפרוחים טרפות אינו חייב לשלח את האם:
א"כ

והכא נמי תקח לך ולא לכלביך והיכא איתמר דרב כהנא אהא דתניא
"אם טרפה חייב בשילוח פטור משילוח מנא הני מילי
אמר רב כהנא דאמר קרא תקח לך ולא לכלביך" וזהו הקיש אם טרפה
לאפרוחים מה אפרוחים טרפות פטור משילוח אף אם טרפה נמי פטור משלח
אם
דהא משלח פשיטא דשל עיר הנדחת לאו צר שילוח הוא דלא אמרה תורה שלח לתקלה דמנאן
עיר הנדחת אסור ואם ישלחנה יהיו בני אדם דנין אותה לאחר זמן: אלף בשחוט. אפילו היאך דשחטה היא ולא אכלי לה ויכול לשורפה
אחר שחטה לא תיתי מעיר הנדחת: רבא אמר. להכי אתי טהורות שלא יזווג לה אחרת שאם צא לידו מלרע אחר לאחר שיעבר
את זה לא יאמר הכהן הבא אחרת חוונה להכי משמע טהורות מכלל דאיכא אסורות ומאי ניהו הנשארת
דמלרע: ולמאי. צמית לה דמלרע: אי לשחטה הא צמית שילוח. משום מלרע קמא ופשיטא דלסור: אלף לשילוח. ומיפוק ליה לשילוח
דמלרע: וטוהרות למעטין ולקמן מן העווד כוכבים צמית עבודה וזה שמכר לו: ולמאי. קצעי לה
דמצעי קרא למיסרה: אי לשילוח. פשיטא דלסור: צר קטלא הוא. ופשיטא דאינו ראוי לשלוח ולא לשחטה דהא דינו כצקליה: אלף
לשחטה. דאי משום הרע הרי מצוער מן העולם הוא: ס' רבי אליעזר מייבד לשלח. אע"פ שאין הביצים שלו הואיל ומנהגו
צכך ששוכן על ביצים אחרים ועוף טהור הוא ולא זהו שקורין קוק"א: קורא זכר. אבל נקצה אפילו רבנן מודו דמפרש
בגמרא [ע"ז] טעמא דרבי אליעזר: אם טרפה. אמן של אפרוחים טרפה חייב לשלח אבל אפרוחים טרפות אינו חייב לשלח את האם:
א"כ

[א] קדושין ז' טו. ג [לע"ל
קטו: וז"ל, א [לע"ל
מב. וז"ל, ד] כריתות
כה. ע"ש קדושין ז'.
ס [לע"ל קטו. יומא ס:
קדושין ז' טו: א] [הרשב"א
מוחק מינות מצפורי ומכ
ש"ל שהחליפו צמחה וזה
דמכיו וכו' וכו' רש"א
וכי ממוס' ד"ה לצפרים,
א] [קדושין ג. ע"ז נד:
תמורה ז' טו. ח [לע"ל
קל"ג, טו] וז"ל וקיש
וכי"ל בילקו, י [לפי
הרשב"א ז"ל הטהורים ה"ד
ואח"כ מה"ד אי טרפה
הוא כו', ט [למור
פרק ז', ט ויקרא ד',
ט] ודיבור זה וגם דיבור
שאמר זה הממחיל קורא
זכר ליה לה שכיבות להכא
בסוגיא ועל כרחק דשכיב
לעיל משנה קל"ג: ועי'
בפשי"י לעיל וקל"ג צ"ל
מיקון, ט [ז"ל דלהייהו,
ס [מנ"ל דרביא],

תורה אור השלם

- עפ"ה שפיר ואנבה
שואי ומוזן לבלב בה
החודוהי תשלל חיות
קרא ובענפיהו ידורן
צפרי שמיא ומנא זמן
כל בשקרא: דינא ד ט
כל צפור טהורה
תאבול: דברים י"ב י"א
ז' וזה אשר לא תאכלו
מהם הנשר והפרס
והעוף: דברים י"ב י"ב
לצורה הבהן וקרא
לפיהן שתי צפרים
חיות טהורות וע"ז א"ז
ושני תולדות וא"ז:
ויקרא י"ד ד
ז' ולא תביא תועבה אל
ביתך ויהיית חרם כבודו
שקץ תשקצצו ותעב
התעבבו פי חרם הוא:
דברים י"ב כו
ז' והנפאי והרא אן
חלם החלום והוא יומת
פי דבר קרה על י'
אלהים המוציא אתכם
מארץ מצרים והפדך
מבית עבדים להדיחך מן
הדרך אשר צוך י'
אלהיך ללכת בה ובערת
הרע מקרבך:
דברים י"ג ו
ז' שלח תשלח את האם
ואת הבנים תקח לך
למען ייטב לך והארבת
ביתך: דברים כ"ב ו

הגהות הב"ח

[א] נפ' מכלל דאיכא דלאו
מחיות: (ב) שם מ"ש
מסיפא טהורות לאו מכלל
דאיכא: (ג) א] רב פפא
אמר לצפרים שהחליפין
בעבודה וזה ל"ל וזמית
מצפורי נמנן:

שילוח הקן פרק שנים עשר חולין

קמא.

עין משפט נר מצוה

בה א ב ג מיי פ"ג
מה' שחטה ה' ה
ו סמנ עשין סה טו"ע
י"ד ס' רצב סע"ף ה':
בו ד מיי פ"ח מהל'
טומאת צרעת ה' א:
בו ה מיי פ"ג מהל'
שחטה ה' א וע"ש
סמנ עשין סה טו"ע י"ד
ס' רצב סע"ף ו':
בה ו מיי פ"ח מהל'
סנהדרין ה' ג:

מוסף רש"י

פטור מלשלח. דהא כיון
דזכה צבו מוזמן קרינא
צבו (דע"ל קל"ט). קיימו
ולא קיימו. גלאו היתק
לעשה, קיים את העשה
פטור, לא קיימו חייב,
העשה מיקוץ של לאו
הוא ואין הללו צביטול
העשה, שמעשה שעבר
הללו נגמר, אבל העשה
ימתן לעקור המלקות
ולכשנא צ"ד או יקיים
העשה יפטור או יתק
(מכות טו.). בטלו ולא
בטלו. בטל את העשה
חייב על האלו, על בטל
את העשה פטור, שהלאו
תלוי צביטול העשה ואינו
נגמר עד שיבטל את
העשה צריס ציטול עולם
שלא יוכל להקיים עד
(שם.) שמו של הקב"ה.
שנבא צביטול יתן ה'
אזין וגו', כדכתיב וכבד
את כל האלות האלה
צביטול (שם.) לוקה
ואינו משלח. קסבר שלח
מעיקרא משמע, לא תקח
האם אלא שלחנה קודם
לקיחה, ואע"ג דכתיב חזר
לא תקח, לאו למימרא
דלא לקחת שלח ויהיו לאו
שייתק לעשה, אלא לאו
שקדמו עשה הוא (מכות
טו.) ובע"ז שם טו.). משלח
ואינו לוקה. קסבר שלח
אחר לא תקח משמע
דכתיב, והיה ליה עמק
לעשה ואם לקחת שלח
(שם.)

לא צריכא דעבר ושקליה דלאו עבריה א כו'. מכאן קשה לפי ריב"א
צפ' אלו עוברין (פסחים דף מו.): דלומר אחריתה לא ליחייב הואיל
וחזי לכסויי זהו דם נכור והקשה והא יוס טוב עשה ולא תעשה
הוא ותיקן דנהי דלא דחי מיהו אם עבר על אותו לאו אינו
לוקה דהא דלא דחי היינו משום
עשה אבל הללו כמאן דליתיה
דעשה דחי ליה והכא משמע דכל
זמן ללא עבר ושקלה איכא עשה
ולא תעשה וזריך לומר לפירושו
שמה דוקא לענין דלא לקי על אותו
לאו אבל לא מדחי ליה לגמרי:
א

א"כא אין שם (6) אפרוח אלא אחד או ביצה אחת פטור מלשלח דבעינן
אפרוחים או ביצים וליכא היו שם אפרוחים מפריחים או ביצים מוזרות
חייב לשלח שנאמר קן קן מכל מקום אם כן נכתוב קרא והאם רובצת
עליהם מאי ויהאם רובצת על האפרוחים או על הביצים לאקושי אפרוחים
לביצים וביצים לאפרוחים: **מרתני** "שלחה וחזרה אפי' ארבעה וחמשה
פעמים חייב שנאמר ²שלח תשלח את האם ²אמר הריני נוטל את האם
ומשלח את הבנים חייב שנאמר שלח תשלח את האם ²נוטל את הבנים
והחזירי ⁷לה ואח"כ חזרה האם עליהן פטור מלשלח: **גב' א"ל** הוא מרבנן
לרבא ⁶ואימא שלח חדא זימנא תשלח תרי זימנין ⁷א"ל שלח אפילו מאה
פעמים תשלח אין לי אלא לדבר הרשות לדבר מצוה מנין ת"ל תשלח מכל
מקום ⁸א"ל ר' אבא בריה דרב יוסף בר רבא לרב כהנא אלא טעמא דכתב
רחמנא תשלח הא לאו הכי הוה אמינא לדבר מצוה לא עשה ולא תעשה
הוא ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה לא צריכא דעבר ושקלה לאם דלאו
עבריה עשה הוא דאיכא ליתיה עשה ולידחי עשה קמ"ל הניחא למאן ¹⁰דתני
קיימו ולא קיימו אלא למאן דתני בטלו ולא בטלו כמה דלא שהטו לא
עבריה ללאו ותו בר רב אשי כגון שנמלה על מנת לשלח דלאו ליכא
ליכא אלא אמר מר בר רב אשי כגון שנמלה על מנת לשלח דלאו ליכא
עשה הוא דאיכא וליתיה עשה ולידחי עשה ¹⁰מאי אולמיה דהאי עשה מהאי
עשה סלקא דעתך הואיל ואמר מר ¹¹גדול שלום שבין איש לאשתו שהרי
אמרה תורה שמו של הקב"ה שנכתב בקדושה ימחה על המים והאי מצורע
כיון דרכמה דלא מטהר אסור בתשמיש המטה דכתיב ¹³וישב מחוץ לאהלו
שבעת ימים אהלו זו אשתו מכאן שאסור בתשמיש המטה ¹⁴מהו דתימא
כיון דאסור בתשמיש המטה ליתיה עשה דידיה ולידחי עשה דשלוח הקן
קמ"ל: **מרתני** ¹⁵הנוטל אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלח
וחכמים אומרים המשלח ואינו לוקה זה הכלל יכל מצות לא תעשה שיש
בה קום עשה אין לוקין עליה: **גב' בעי רבי אבא בר ממל טעמא דרבי**
יהודה משום דסבר לאו שניתק לעשה לוקין עליו או דלמא בעלמא סבר
לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו והכא היינו טעמא משום דקסבר שלח
מעיקרא משמע תא שמע גבב וגזלן ישנן בכלל מלקות דברי רבי יהודה
והא הכא דלאו שניתק לעשה הוא דרחמנא אמר ⁴לא תגזלו ⁵והשיב את
הגזלה שמע מינה טעמא דר' יהודה משום דקסבר לאו שניתק לעשה
לוקין עליו אמר ליה ר' זירא לאו אמינא לכו כל מתניתא דלא תניא בי
רבי

ללאו דבעמוד ושלח והפטור קאי ואכתי לאו ועשה הוא ולא צעי קרא כלל לדבר מצוה ואנא ידענא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה:
והו לרבי יהודה דאמר. צמתני לוקה ואינו משלח ואמר לקמן דהיינו טעמא דרבי יהודה דקסבר שלח מעיקרא משמע כלומר לא תקח
האם אבל כשתמלאנה שלחנה ואם לקחה לא קאמר קרא דלשלחה הא תו ליכא לאוקמא כשעבר ונטלה דהא אפילו לדבר הרשות עשה
ליכא ולא צעי שילוח דכיון דנטלה עבריה ללאו ועשה דלאו צעמוד ושלח קאי: **על מנת לשלחה.** ואפילו לרבי יהודה צעמוד ושלח
קאי דהא לא עבריה ללאו ואי נמי לא משלחה תו ליכא לאו דהא כבר לקחה צהיתר ותו לא קרינא ציה לא תקח ועשה איכא וס"ד
ליתיה עשה דמזורע ולידחיה להכי איצטרך קרא: **ומאי אולמיה.** דעשה דמזורע מעשה דשלוח דתיסק אדעתיה דנדחיה: **ימחה על**
המים. פרשת סוטה יש צה הזכרות הרבה כמזבות: **אסור בתשמיש המטה.** כמאן דאמר צמועד קטן (דף יז): ימי ספירו וקל וחומר
לימי חלוטיו: **אהלו זו אשתו.** שובו לכם לאהליכם [דברים ה] לנשותיכם שאסרתים לכם ואמרתים אל תגשו אל אשה (שמות יט): **מרתני** טעמא
דרבי יהודה לוקה מפרש צגמרא: ואינו משלח. דאיסור דעבד עבד: אין לוקין עליו. דלהכי נתקן לעשה לומר אם עבר על
הללו יעשה זאת וינצל לא תקח האם ואם לקח שלח תשלח: **זה הכלל וכו' אין לוקין עליו.** אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דבור למאן
דתני קיימו ולא קיימו אלא משלח תוך כדי דבור ואינו לוקה ואם לא שלח לוקה וזריך לשלח ¹⁶אחר לקיחה משמע ולמאן דתני בטלו ולא
בטלו צעי עד שישחוט אותה ואי לא לא לקי: **גב' צענמא.** כגון לא תגזלו והשיב את הגזלה דהתם ליכא למימר קודם גזילה
משמע דלאם לא גזל מה ישיב: **שלח מעיקרא משמע.** הכי קאמר קרא לא תקח האם אבל מה יש עליך לעשות כשתמלא קן
שלח תשלח את האם ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה מפני שהעשה קדם: **והשיב את הגזלה.** אף על פי שכתוב
אחרון צפרשה על כרחך לאו שניתק לעשה הוא שאין השצה קודם גזילה וכשגזל עבר על לא תגזלו נמצא העשה נצטווה לאחר גזילה:
רבי

ליטני רובדי אילן. אע"ג דמניח לרביה וכ"ש מעופפת: ה"ג א"כ
ליטוב והאם רובצת עליהן: לאקושי אפרוחין לביצים. למפטור
מפריחים: וביצים לאפרוחים. למפטור מוזרות. ועל כרחך קן מ"מ
לרבות ביצה אחת ואפרוחים וביצים
רבים צרוב קנים: **מרתני** נטל
את הביצים ואח"כ חזרה האם עליהם
פטור מלשלח. דכיון דנטל את הביצים
הוה ליה קן מוזמן: **גב' ואימא.**
תשלח לאחיי עוד פעם שניה ותו
לא: **א"ל שלח לעולם משמע.** ורבי
דמשלח להכי הוא דאמא: אין לי.
לזריך שלוח אלא לדבר הרשות: לדבר
מצוה. כגון קן יולדת וטהרת מזורע
מנין ת"ל תשלח: הא לאו הכי ה"א
לדבר מצוה. לא צעי שלוח והא שלוח
עשה ול"ת הוא תשלח ולא תקח ואין
עשה על ולקח למטהר ¹⁷דוחה את
שניהם: **לא צריכא דעבר ושקליה.**
ואשמועינן דחזרו ומשלח ואי לא רבי
דבר מצוה ה"א דהיכא דעבר ונטלה
דכבר עבר על לאו דלא תקח תו לא
קאי צאפיה עשה דטהרת מזורע
אלא עשה דשלוח דאכתי צעמוד ושלח
קאי ואימא לידחיה. ולקמן פריך מאי
אולמיה דעשה דמזורע מעשה דשילוח
דנימא דנדחיה דאיצטרך לרבי:
דלאו עבריה. הללו כבר עבר עליה:
הניחא למאן דסני. צמסכת מכות
(דף טו.): קיימו ולא קיימו. כל מנות
ל"ת שיש צה קום עשה כגון זה שניתק
הללו לעשה דמשמע לא תקח ואם
לקחה קיים עשה שצה כשהתרו צו
לא תקח ולקחה ושלחה צמוך כדי דבור
של התראה פטור ווע"פ שעבר על לא
תקח דלכך נתקן לעשה לומר אם
עברת על אזהרה זו עשה זה והפטור
לא קיים עשה שצה תוך כדי דבור
דקי"ל: **תכ"ד** כדבור דמי כי עבר על
התראה חייב אפילו שלחה אחר זמן
הכא נמי איכא למימר עבריה ללאו
משלקחה ולא שלחה והשמא עשה
הוא דאיכא ס"ד אמינא ליתיה עשה
ולידחי עשה להכי איצטרך קרא:
אלא למאן דסני בטלו ולא בטלו.
בטל עשה שצה לגמרי שאין יכול
לקיימו עוד כגון ששחטה חייב לא
בטל עשה שצה כל זמן שלא שחטה
אע"פ שלא שלח מיד כשהתרו צו פטור
וה"ג כל זמן שלא שחטה לא עבריה

ללאו דבעמוד ושלח והפטור קאי ואכתי לאו ועשה הוא ולא צעי קרא כלל לדבר מצוה ואנא ידענא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה:
והו לרבי יהודה דאמר. צמתני לוקה ואינו משלח ואמר לקמן דהיינו טעמא דרבי יהודה דקסבר שלח מעיקרא משמע כלומר לא תקח
האם אבל כשתמלאנה שלחנה ואם לקחה לא קאמר קרא דלשלחה הא תו ליכא לאוקמא כשעבר ונטלה דהא אפילו לדבר הרשות עשה
ליכא ולא צעי שילוח דכיון דנטלה עבריה ללאו ועשה דלאו צעמוד ושלח קאי: **על מנת לשלחה.** ואפילו לרבי יהודה צעמוד ושלח
קאי דהא לא עבריה ללאו ואי נמי לא משלחה תו ליכא לאו דהא כבר לקחה צהיתר ותו לא קרינא ציה לא תקח ועשה איכא וס"ד
ליתיה עשה דמזורע ולידחיה להכי איצטרך קרא: **ומאי אולמיה.** דעשה דמזורע מעשה דשלוח דתיסק אדעתיה דנדחיה: **ימחה על**
המים. פרשת סוטה יש צה הזכרות הרבה כמזבות: **אסור בתשמיש המטה.** כמאן דאמר צמועד קטן (דף יז): ימי ספירו וקל וחומר
לימי חלוטיו: **אהלו זו אשתו.** שובו לכם לאהליכם [דברים ה] לנשותיכם שאסרתים לכם ואמרתים אל תגשו אל אשה (שמות יט): **מרתני** טעמא
דרבי יהודה לוקה מפרש צגמרא: ואינו משלח. דאיסור דעבד עבד: אין לוקין עליו. דלהכי נתקן לעשה לומר אם עבר על
הללו יעשה זאת וינצל לא תקח האם ואם לקח שלח תשלח: **זה הכלל וכו' אין לוקין עליו.** אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דבור למאן
דתני קיימו ולא קיימו אלא משלח תוך כדי דבור ואינו לוקה ואם לא שלח לוקה וזריך לשלח ¹⁶אחר לקיחה משמע ולמאן דתני בטלו ולא
בטלו צעי עד שישחוט אותה ואי לא לא לקי: **גב' צענמא.** כגון לא תגזלו והשיב את הגזלה דהתם ליכא למימר קודם גזילה
משמע דלאם לא גזל מה ישיב: **שלח מעיקרא משמע.** הכי קאמר קרא לא תקח האם אבל מה יש עליך לעשות כשתמלא קן
שלח תשלח את האם ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה מפני שהעשה קדם: **והשיב את הגזלה.** אף על פי שכתוב
אחרון צפרשה על כרחך לאו שניתק לעשה הוא שאין השצה קודם גזילה וכשגזל עבר על לא תגזלו נמצא העשה נצטווה לאחר גזילה:
רבי

ללאו דבעמוד ושלח והפטור קאי ואכתי לאו ועשה הוא ולא צעי קרא כלל לדבר מצוה ואנא ידענא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה:
והו לרבי יהודה דאמר. צמתני לוקה ואינו משלח ואמר לקמן דהיינו טעמא דרבי יהודה דקסבר שלח מעיקרא משמע כלומר לא תקח
האם אבל כשתמלאנה שלחנה ואם לקחה לא קאמר קרא דלשלחה הא תו ליכא לאוקמא כשעבר ונטלה דהא אפילו לדבר הרשות עשה
ליכא ולא צעי שילוח דכיון דנטלה עבריה ללאו ועשה דלאו צעמוד ושלח קאי: **על מנת לשלחה.** ואפילו לרבי יהודה צעמוד ושלח
קאי דהא לא עבריה ללאו ואי נמי לא משלחה תו ליכא לאו דהא כבר לקחה צהיתר ותו לא קרינא ציה לא תקח ועשה איכא וס"ד
ליתיה עשה דמזורע ולידחיה להכי איצטרך קרא: **ומאי אולמיה.** דעשה דמזורע מעשה דשלוח דתיסק אדעתיה דנדחיה: **ימחה על**
המים. פרשת סוטה יש צה הזכרות הרבה כמזבות: **אסור בתשמיש המטה.** כמאן דאמר צמועד קטן (דף יז): ימי ספירו וקל וחומר
לימי חלוטיו: **אהלו זו אשתו.** שובו לכם לאהליכם [דברים ה] לנשותיכם שאסרתים לכם ואמרתים אל תגשו אל אשה (שמות יט): **מרתני** טעמא
דרבי יהודה לוקה מפרש צגמרא: ואינו משלח. דאיסור דעבד עבד: אין לוקין עליו. דלהכי נתקן לעשה לומר אם עבר על
הללו יעשה זאת וינצל לא תקח האם ואם לקח שלח תשלח: **זה הכלל וכו' אין לוקין עליו.** אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דבור למאן
דתני קיימו ולא קיימו אלא משלח תוך כדי דבור ואינו לוקה ואם לא שלח לוקה וזריך לשלח ¹⁶אחר לקיחה משמע ולמאן דתני בטלו ולא
בטלו צעי עד שישחוט אותה ואי לא לא לקי: **גב' צענמא.** כגון לא תגזלו והשיב את הגזלה דהתם ליכא למימר קודם גזילה
משמע דלאם לא גזל מה ישיב: **שלח מעיקרא משמע.** הכי קאמר קרא לא תקח האם אבל מה יש עליך לעשות כשתמלא קן
שלח תשלח את האם ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה מפני שהעשה קדם: **והשיב את הגזלה.** אף על פי שכתוב
אחרון צפרשה על כרחך לאו שניתק לעשה הוא שאין השצה קודם גזילה וכשגזל עבר על לא תגזלו נמצא העשה נצטווה לאחר גזילה:
רבי

(א) [בכ"פ]: ממתימא,
(ב) [כ"ל] אלא אפרוחין,
(ג) [לעיל קל"ט]. (ד) [כ"ל]
לקן קי איתא צמסכה
שצמסחיות, (ה) כ"מ לא,
(ו) ומכות טו. טו., (ז) [שבת
קטו. סוכה ג. מדרס טו]:
מכות [כ"ה]. (ח) מכות טו.
ח., (ט) ויולקד [ז], (י) לקחת
שלח קיים וכו'. כ"ל רש"י,
(כ) [מדרס טו.], (ל) כ"פ
סוף: דשלח.

תורה אור השלם

1. כי יקרא קן צפור
לפניו בדרך בכל עץ או
על הארץ אפרוחים או
ביצים והאם רובצת על
האפרוחים או על
הביצים לא תקח האם
על הבנים: ודברים כ"ו
2. שלח תשלח את האם
ולקח למטהר ¹⁷דוחה את
שניהם: ודברים כ"ו
3. וכבס המטהר את
בגדיי וגלח את כל שערך
והחזיר במים וטהר ואת
קבוא אל המחנה וישב
מחוץ לאהלו שבעת
ימים: ויקרא ד"ה
4. לא תעשק את רעך
ולא תגזול לא תלין:
פעלת שפיר אתך עד
בקר: ויקרא י"ג
5. ותקח כי תחטא ואשם
והשיב את הגזלה אשר
גזל או את העשק אשר
עשק או את הפקדון
אשר הפקדו אמו או את
האבדה אשר מקבא:
ויקרא ה' כג

הנהגות הב"ח

(א) גב' איכא אין שם
אלא אפרוח אחד:
(ב) שם ומאי אולמיה:

הנהגות מהר"ב רנשבורג

(א) גב' מהו דמימא כיון
דאסור בתשמיש המטה.
כ"ז ע"י מר דף נח
ע"ז צמוץ ד"ה מ"ף
וכי יעשה צביטול
בשם סוגין ליתיה
ועשה ו"ע דכאן נאמר רק
מדחית עשה: [ב] תוב'
דיה לא צריכא דעבר
ושקליה דלאו עבריה וכו'.
כ"ז ע"י על דכריסה ציבין
שמועה כלל י"ז דף פג
ע"י: